

“El turisme va ajudant a canviar la mentalitat al Marroc”

Després de les mesures liberalitzadores engegades als anys 80 del segle passat i sobretot a partir de l'arribada al poder de Mohammed VI, quina és la situació actual de l'economia del Marroc?

—Aquests darrers dos anys al Marroc hi ha hagut un augment del ritme de creixement com no s'havia vist els darrers trenta anys. En aquest sentit, el govern actual treballa més que l'anterior; és a dir, el primer ministre és un vertader primer ministre i tots els terminis de realització de tots els projectes que hi havia pendents s'han reduït. El programa de govern s'aplica més ràpidament. Paradoxalment, aquest desenvolupament farà que a partir de l'any que ve el Marroc tingui un problema de manca d'electricitat. Una de les causes d'això és que no hi ha hagut una reflexió sobre la política energètica.

Un altre problema que té el país és la manca de formació. En aquest moment, les mateixes empreses del sector privat són les que s'han de fer càrrec de la formació del personal. D'una altra banda, les reformes no han arribat a l'agricultura i els pocs intents de modernitzar aquest sector no han funcionat. La indústria no pot absorbir tota la mà d'obra que ve del camp.

—De fet, un dels objectius del rei Mohammed VI des que va arribar al poder és la lluita contra la pobresa. S'ha aconseguit?

—En gran part, sí. Les xifres indiquen que l'any 2000 el percentatge de persones que vivien sota el llindar de la pobresa era del 6,8%, mentre que el 2005 es va situar en el 3,5%. Això a banda, la desocupació també ha baixat i ha passat del 15% el 2003 al 9,8% actual. Curiosament, ara, a resultes del gran increment de la natalitat, hi ha

Nadia Salah (Lió, França, 1954), és la directora de redacció del diari 'L'Économiste', un dels més prestigiosos del Marroc. El mes passat va venir a València per participar en la Universitat d'Estudis Econòmics de l'Euram. EL TEMPS va aprofitar l'estada per recollir l'opinió de Salah sobre el futur econòmic del Marroc.

molts més joves que arriben al mercat laboral, una quantitat que supera els que emigren, i, així i tot, la desocupació ha baixat. Un fenomen important avui dia és el turisme, que ajuda que hi hagi un canvi de mentalitat al Marroc. Però la justícia encara té dèficits. Hi ha gent que veu un gran futur en el turisme, i rep el suport del govern, però la justícia no s'ha reformat.

—Aquesta manca de reforma de la justícia afecta l'economia?

—La manca de reforma de la justícia afecta l'economia en el sentit que no agilita les qüestions relatives a la paperassa, com per exemple la formació de societats o la resolució de disputes.

—L'increment de l'urbanisme, so-

bretot a la costa, porta el Marroc cap a un canvi de model de creixement econòmic, més basat en la construcció?

—Efectivament, el model és en procés de canvi i el paper de la construcció substituirà el de l'agricultura cada vegada més. El sector dels serveis i la construcció agafen el relleu a l'agricultura, cosa molt positiva per a l'economia, sobretot perquè fa baixar la desocupació.

—I també pot contribuir a frenar el flux migratori...

—Exacte. En aquest moment, pràcticament la meitat del flux migratori que travessa el Marroc prové de l'Àfrica subsahariana. El canvi de model econòmic facilita que molta d'aquesta gent es pugui quedar a treballar al Marroc, de la mateixa manera que si l'economia millora cada cop hi haurà menys gent que haurà d'emigrar del Magrib cap a Europa.

—En aquest sentit, el suport de la Unió Europea per a reduir els fluxos migratoris ha funcionat?

—L'ajut de la Unió Europea no és gaire eficaç. Seria més útil si aquest ajut es destinés a reformar la justícia o a potenciar l'educació. Els diners són importants però hi ha prioritats, com ara facilitar que els productes marroquins puguin arribar al mercat europeu, a més d'afavorir la creació d'empreses entre socis marroquins i europeus.

—El projecte del túnel de l'estret de Gibraltar hi podria ajudar...

—De moment, que hi hagi ports que funcionin bé ja és suficient. El túnel és un projecte car i a llarg termini. A més, com que la circulació pel túnel es faria amb tren, caldria carregar i descarregar les mercaderies a cada costat, de manera que això també alentiria el transport.

—És cert que hi ha un projecte de construcció d'un TGV al Marroc?

—És cert, tot i que encara no se'n saben gaire detalls. El ministre de Transports ho va anunciar fa unes setmanes. El projecte començarà a desenvolupar-se l'any que ve i és previst que el TGV s'hagi enllestit el 2012. Uniria les ciutats de Tànger, Casablanca i Marràqueix. Això crearà un gran debat polític, perquè algú demanarà per què l'estat es gasta tants milions en aquest projecte prop de la costa, quan a

l'interior del país hi ha tanta mancança d'infraestructures.

—**Tant el TGV com el túnel a l'estret de Gibraltar són una opció per a connectar les infraestructures ferroviàries amb l'arc mediterrani. No ho veieu així?**

—Sorprenentment, acabo de descobrir aquesta proposta de l'Euram en aquestes jornades que se celebren a València. Sabia que hi havia catalans al sud de França, però no que el català arribés a València i a les Balears. De la mateixa manera, també desconeixia l'existència de tot aquest esperit de l'Euram i el paper reivindicatiu que té pel que fa a les infraestructures. Crec que aquesta zona és la més dinàmica d'Espanya i això, des del Marroc, és té molt en compte. Per als propers anys el Marroc serà un lloc de rebuda d'empreses europees que es deslocalitzaran, perquè hi podran produir a un cost més baix. Això, per al país d'origen és complicat, però per al Marroc és molt positiu. Penso que tots dos països hi guanyaran en competitivitat. En aquest moment, moltes empreses d'Euskadi Nord es van traslladant al Marroc, molt més que de catalanes. És una solució perquè l'economia funcioni.

—**De tota manera, sembla que darrerament el Marroc, com el Magrib i la resta d'Àfrica, mira més cap a la Xina que no cap a Europa...**

—El Marroc ha descobert la Xina no fa gaire, però a hores d'ara hi arriba una gran quantitat de productes xinesos i a molt bon preu. Ara el pas següent és que els empresaris marroquins vagin a la Xina a invertir-hi, a buscar socis i muntar empreses per enviar al Marroc productes de més qualitat. Això no vol dir que el Marroc miri més cap a la Xina que cap a Europa. A hores d'ara Europa encara és l'espai vital, però cal tenir en compte que d'aquí a uns trenta anys la Xina dominarà el món i que és important de tenir-hi tractes. De tota manera, en aquest moment, tot i que hi ha uns 8.000 xinesos que han obert petits comerços al Marroc, manca més inversió xinesa al Marroc.

—**Fins i tot, des de fa uns anys, alguns sectors econòmics del Marroc han demanat que la Unió Europea l'admeti com a país membre...**

—Això és un somni impossible, però serviria per a fer les reformes que el

Marroc ha de menester. El Marroc és un país medieval que té dificultats per a canviar. Els polítics han de proposar-se objectius perquè hi hagi canvis. En aquest sentit, la proposta d'ingrés a la Unió Europea és inviable, però, almenys, serveix per a estimular la modernització de l'economia i de tot el país en general.

—**Com afecta l'economia del Marroc el fet que no s'hagi aconseguit articular la Unió del Magrib Àrab?**

—Això representa un fort handicap, almenys pel que fa a la col·laboració amb Algèria. Per als empresaris marroquins seria un gran avantatge poder col·locar els seus productes a Algèria, que és un país que produeix poc. Espero que amb vista al futur hi hagi un espai econòmic al Magrib. De fet, ara per ara, hi ha un tràfic il·legal molt gran entre el Marroc i Algèria. Hi ha gent que travessa la frontera cap a Algèria amb tota mena de productes, des de medicaments i petits electrodomèstics fins a roba i calçat. Així mateix, els marroquins compren carburant a Algèria i el porten cap al Marroc en bidons.

—**L'augment recent del terrorisme afecta l'economia marroquina?**

—De moment ha servit per a crear un nou sector econòmic, el de la seguretat, que abans no hi era. Malgrat els temors, però, el terrorisme no ha fet disminuir el turisme, ni tampoc les inversions. El terrorisme, per una

altra banda, ha servit perquè l'estat es comencés a ocupar de la qüestió de l'islam. A partir dels atemptats, l'estat i el rei han reprès la política islàmica, i han millorat la situació material dels imams i de les mesquites. A la vegada, també hi ha més vigilància sobre els missatges que es difonen des de les mesquites i es procura millorar la formació dels imams, modernitzar-los. El Marroc procura tallar la influència de l'islamisme saudita, afavorir els musulmans alternatius, com ara els sufistes, i fomentar el diàleg. En aquest moment, de fet, hi ha uns grans canvis, sobretot en les lleis del matrimoni i la família.

—**Com afronta el rei Mohammed VI la qüestió dels drets humans?**

—El rei és molt més sensible amb la qüestió dels drets humans. En el futur el problema no serà polític, sinó social. Segons una enquesta feta l'any passat, hi ha una gran incomprensió entre els nois i les noies joves. Per una banda, s'ha demostrat que les noies tenen més èxit tant a l'escola com a la feina, mentre que els nois són més recelosos davant l'alliberament de les dones. Això portarà problemes i tindrà fortes conseqüències socials, sobretot perquè aquesta incomprensió entre nois i noies farà que hi hagi menys matrimonis i, en conseqüència, baixi l'índex de natalitat.

Xevi Camprubí